

Національний університет «Одеська юридична академія»
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ

1 липня – 11 серпня 2024 року

Львів – Торунь
Liha-Pres
2024

УДК 004.8:378(062.552)

Ш 94

Організаційний комітет:

Дикий Олег Вікторович – кандидат юридичних наук, доцент, декан факультету кібербезпеки та інформаційних технологій Національного університету «Одеська юридична академія», експерт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти;

Ульянова Галина Олексіївна – доктор юридичних наук, професор, проректор із навчальної роботи Національного університету «Одеська юридична академія»;

Соколов Артем Вікторович – доктор технічних наук, професор кафедри кібербезпеки Національного університету «Одеська юридична академія»;

Разінкін Нікіта Сергійович – експерт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Project manager компаній «Exalab Україна», «Infatica».

Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 1 липня – 11 серпня 2024 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 328 с.

ISBN 978-966-397-412-5

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції» (1 липня – 11 серпня 2024 року).

УДК 004.8:378(062.552)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2024

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2024

ISBN 978-966-397-412-5

ЗМІСТ

Штучний інтелект та фізична активність – основні інвестиції в охорону здоров'я здобувачів вищої освіти	
Антіпова Ж. І.	10
Виклики розпізнавання текстів, згенерованих штучним інтелектом	
Антіпова К. О.	14
Можливості використання штучного інтелекту у вищій освіті	
Белінська Я. В.	20
Електронні навчальні платформи як засіб професійного становлення фахівців спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»	
Біда П. І.	22
Використання штучного інтелекту в юридичній освіті	
Бондаренко О. О.	26
Застосування штучного інтелекту при вивченні вищої математики в аграрних університетах	
Борозенець Н. С.	29
Щодо використання штучного інтелекту в юридичній освіті	
Будяченко О. М.	31
Поняття легітимаційної кризи Юргена Габермаса	
Булатевич М. М.	34
Формування академічної доброчесності аспірантів у процесі професійної лікарської підготовки	
Бушусва Н. М., Бойчук І. М., Коновалова Н. В.	36
Державна підтримка розвитку малого підприємництва в умовах воєнного стану	
Венгерова О. В.	40
Дослідження доцільних напрямків і проблемних аспектів застосування технологій і систем штучного інтелекту в сфері вищої освіти	
Веселовська Г. В.	43
Використання цифрових технологій у викладанні історико-правових навчальних дисциплін	
Власенко В. В.	47
Врахування тенденцій штучного інтелекту під час підготовки фахівців з кібербезпеки	
Гайдур Г. І., Гахов С. О.	50
Імплементация технологій на базі LLM в банківську сферу	
Гіваргізов І. Г.	54

Одна з можливостей штучного інтелекту при навчанні перекладачів граматики англійської мови	
Григошкіна Я. В.	56
Чи забере штучний інтелект вашу професію?	
Грицюк П. М.	62
Розвиток та застосування нейромереж у аналізі мовленнєвих патернів: вплив на розуміння мовленнєвих процесів у людини	
Гулієва Д. О.	66
Творчі здібності людини в епоху штучного інтелекту	
Джанджеро О. Л.	70
Генеративні штучноінтелектні моделі: утруднення співпраці VS вигодові орієнтири	
Діденко Л. В.	73
Розробка лексичних вправ з допомогою Twee, інструменту штучного інтелекту, на основі лексики англійськомовного автентичного фільму “Harry Potter 20 th Anniversary: Return to Hogwarts”	
Дідик Л. І., Юрчук Т. І.	78
Впровадження штучного інтелекту в освітній процес лікарів інтернів	
Дрожжина Г. І., Коновалова Н. В., Полякова С. І., Бушуєва Н. М.	83
Гармонізація конкурентного законодавства України з правом ЄС: другий етап реформи 2024 року	
Дудик І. М.	86
Переваги та недоліки використання штучного інтелекту в закладах вищої освіти	
Дутко А. О.	89
Застосування штучного інтелекту в області фармації	
Еберле Л. В.	92
Використання ресурсів штучного інтелекту як спосіб удосконалення навичок говоріння на заняттях з англійської мови у закладі вищої освіти	
Закрасіна Г. В.	93
Штучний інтелект у криміналістиці: перспективи використання	
Зарубей В. В.	97
Міжнародно-правове регулювання використання штучного інтелекту та захист прав людини	
Зубарева А. Є.	101
Сучасний стан використання штучного інтелекту в різноманітних галузях і перспективи розвитку в Україні	
Ізбаш К. С.	105

Штучний інтелект в освіті: перспективи та ризики Ісмаїлова Л. Л.	108
Використання штучного інтелекту при вивченні іноземної мови Каленченко О. О.	111
До питання про використання технологій штучного інтелекту в процесі викладання юридичних дисциплін Калітенко О. М.	115
«ШІ-грамотність для всіх»: концептуальний проєкт прогресивної освітньої політики в умовах цифрового світу Калюжна Ю. І.	118
Право на доступ до публічної інформації: організаційно-правові засади Капітаненко Н. П.	123
Особливості застосування чат-боту ChatGPT у вивченні англійської мови Кецик-Зінченко У. В.	127
Результати використання ШІ в підготовці програми курсу «Основи китайської лінгвокультурології» Кірносова Н. А.	131
Using intelligent chatbots for effective English language learning among university students Kozub L. S.	133
Властивості простору, де функціонує штучний інтелект: складність, віртуальність Кононович В. Г.	135
Artificial intelligence in higher education: opportunities, challenges, and legal implications Kostenko I. V.	141
Діджиталізація банківського бізнесу та способи мінімізації проблемних кредитів Кохан І. В.	146
Поняття та напрями використання штучного інтелекту в юриспруденції Кохан Н. В.	149
Технології штучного інтелекту у викладанні англійської мови за професійним спрямуванням Красненко О. М.	152
Використання засобів навчання Кулик М. Й.	156

Transforming higher education with artificial intelligence: benefits and drawbacks	
Kucherenko M. V.	158
Натуралізм у сучасній філософії науки та когнітивна наука	
Кушерець Т. В.	160
Академічна доброчесність і штучний інтелект в освітній діяльності	
Кушко І. С., Романуха Ю. В.	164
Протидія дезінформації: організаційно-правовий аспект	
Кушнір І. П.	167
Специфіка застосування штучного інтелекту в музично-освітній галузі	
Кьон Н. Г.	169
Збереження громадського правопорядку в Європейському Союзі в умовах інформаційного суспільства	
Липовська Н. А.	173
Застосування штучного інтелекту у машинному навчанні студентів дисциплінам, пов'язаними з комп'ютерними мережами	
Лотюк Ю. Г.	177
Штучний інтелект як засіб розвитку критичного мислення майбутніх учителів математики	
Лукашова Т. Д.	178
Штучний інтелект і протидія злочинності	
Лукашук К. Р.	181
Роль історичної аллюзії у політичній промові	
Львова Н. Л.	184
Штучний інтелект у контексті етичних аспектів медіаосвіти	
Мадей А. С.	186
Використання ChatGPT для виховання критичного мислення у хіміків-технологів	
Майзеліс А. О.	189
Використання штучного інтелекту в інтелектуальних змаганнях студентів	
Майзеліс З. О.	191
Ефективності систем штучного інтелекту у підвищенні успішності та ефективності здобувачів вищої освіти під час навчального процесу	
Мануїлова К. В., Грушко М. В.	193

Застосування розподілених систем управління дробильно-подрібнювальними комплексами	
Маринич І. А.	196
Requirements for professional and personal qualities of pedagogical personnel	
Martsikhiv K. R.	198
Штучний інтелект в освітньому процесі закладів вищої освіти	
Марченко В. В.	201
Застосування штучного інтелекту в освіті: проблеми і перспективи	
Миколюк А. М.	204
Використання інструментів штучного інтелекту у перекладацькій діяльності	
Михальчук С. О.	207
До питання навчання та виховання національно-центричної правової еліти в національних університетах України в еру штучного інтелекту	
Мірошниченко М. І.	209
Штучний інтелект у діяльності юриста	
Мудрисвська Л. М.	213
Етичні аспекти та принципи застосування штучного інтелекту у вищій школі	
Намясенко О. К.	215
Застосування штучного інтелекту в діяльності органів місцевого самоврядування	
Панов І. В.	220
Використання асистентів штучного інтелекту для персоналізації навчання програмуванню на Python	
Пархоменко О. Ю.	224
Можливості штучного інтелекту в клінічній практиці офтальмолога	
Пасєчнікова Н. В., Ульянова Н. А., Дмитрієв С. К., Михейцева І. М., Бойчук І. М.	228
Цифрова дидактика як новий погляд на навчання в епоху цифрових технологій	
Полудьонна Н. С.	231
Використання інструментів штучного інтелекту в процесі формування дослідницької компетентності майбутніх філологів	
Похилюк О. М.	235
Перспективи і ризики запровадження штучного інтелекту у вищій освіті	
Притика Ю. Д., Васирина Н. В.	239

Про строк дії гарантії Пучковська І. Й.	243
Використання технологій штучного інтелекту в науковій діяльності в Україні: можливості та ризики Рєпіна Ю. С.	246
Штучний інтелект у міжнародних відносинах Романюк Р. Й., Романюк Н. А.	250
Дослідження перспектив використання лазерних технологій для забезпечення захисту об'єктів критичної інфраструктури Сисоєнко С. В.	254
Трансформація освітнього процесу за допомогою технологій ІІІ Сич М. В.	256
Сучасні тенденції використання штучного інтелекту у навчанні публічних службовців Сич Т. В.	260
Перспективи використання штучного інтелекту для забезпечення персоналізованого підходу в освітньому процесі Сімон К. І.	263
ІІІ – новий інструмент сучасного освітнього процесу для майбутніх педагогів Скибун Н. Д.	265
Використання технологій та інструментів ІІІ в закладах освіти Скибун О. Ж.	269
Застосування штучного інтелекту у спорті Сотник Ж. Г.	272
Допомога штучного інтелекту у складанні юридичних документів Ставніченко М. В.	274
Information technologies as a means of forming students' motivation to foreign language learning Stoliarchuk L. B.	278
Використання штучного інтелекту при викладанні дисципліни «Етика ділового спілкування» Тищенко С. І.	282
Інструментарій штучного інтелекту в навчанні бакалаврів за освітньо-професійною програмою «Дизайн середовища» Трегуб Н. Є.	286
Перспективи застосування штучного інтелекту в психологічній освіті Ульянов В. О.	290

Застосування штучного інтелекту в юридичній освіті Ульянов О. І., Ульянова Г. О.	293
Технологічна інноватизація професійної підготовки майбутніх фахівців сестринської справи у медичних закладах вищої освіти як актуальна проблема Филипюк Д. О.	295
Використання штучного інтелекту в процесі викладання медичних наук Фролова Т. В., Савво О. М., Шевченко О. С., Шушляпіна Н. О., Осман Н. С.	298
Впровадження знань про ІІІ у зміст професійної підготовки магістрів журналістики: теоретико-методологічний аспект Фруктов С. С.	303
Консолідована е-платформа як ресурсна база забезпечення освітнього процесу Ходико Ю. Є.	307
Правове забезпечення цифрових трансформацій у публічному управлінні зادля підвищення ефективності адміністративної відповідальності в умовах воєнного стану: аналіз міжнародного досвіду та перспективи для України Чалабісва М. Р.	310
Актуальні питання цифровізації вищої освіти Шаталова Л. М.	314
Проблема використання штучного інтелекту у процесі навчання математичних дисциплін Шищенко І. В.	318
Використання штучного інтелекту в сучасних історичних дослідженнях: нові виклики та перспективи Ямпольська Л. М.	319
Штучний інтелект у Е-дистанційному навчанні майбутніх вчителів початкової школи Яремчук Н. Я.	323

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

Похилюк О. М.

*кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри української філології
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
м. Вінниця, Україна*

Інтеграційні явища в системі української базової середньої, профільної середньої та вищої школи мають стати результатом упровадження новітньої моделі наукової освіти. Саме тому на часі розглядати професійну діяльність викладачів української мови та літератури, освітню діяльність майбутніх українських філологів в контексті педагогічної концепції наукової освіти, заснованій на активній самостійній роботі здобувачів, залучених в пошукову, проєктну та дослідницьку діяльність. Сутність наукової освіти становить ідея навчання як дослідження, а «для кожної конкретної особистості знання має знаходити свої градації корисності, потрібності та практичні апробації» [1, с. 33].

Із прийняттям Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування (2019) та Положення про науковий ліцей (2019) було вдосконалено нормативно-правову базу, що визначає вимоги до здійснення освітньої діяльності на основі аспектів дослідно-орієнтованого навчання. Відповідно логічним продовженням такого освітнього спектра є удосконалення дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти, зокрема майбутніх учителів української філології, що полягає в здатності суб'єкта освітньої діяльності здійснювати власні дослідження, презентувати їх результати, ефективно взаємодіяти з колегами-науковцями, організовувати в майбутньому дослідницьку діяльність учнів. Зазначимо, що успішність розвитку дослідницької компетентності здобувачів «визначають обставини, пов'язані із ціннісними орієнтирами вчителя, мотивацією займатися дослідницькою діяльністю; змістовим компонентом, що передбачає зміцнення знань з методології наукового дослідження, форм, методів, засобів упровадження дослідництва; здатністю до контролю, оцінки та глибокого аналізу дослідницької діяльності» [5, с. 257].

Як зауважує Г. Сердюк, «дослідницька діяльність учителя-філолога – пізнавальний процес, що сприяє активному професійному

розвитку, адже ґрунтується на науковому пошуку ефективної методики навчання, на оновлених формах роботи з учнями, дослідницькій роботі» [6, с. 351]. Услід за дослідницею констатуємо, що підвищенню професійного рівня сприяє активна самоосвіта, участь у фахових конкурсах, долучення до конференцій, семінарів, вебінарів, майстер-класів, проєктна діяльність, участь у роботі творчих груп, проєктних груп. А методична діяльність, організована в закладі освіти, повинна мати інноваційний, креативний характер. Рівень професійної майстерності вчителя-словесника визначається не тільки вмінням спроектувати сучасний урок, реалізувати компетентнісний, особистісно орієнтований підходи, але й здатністю до творчості, зокрема наукової, в професійній діяльності.

Варто зазначити, що дослідницька компетентність вважається однією з ключових складових якісної вищої освіти, з урахуванням стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015). Як зауважують Т. Житомирська, І. Смирнова, Л. Височан, дослідницька компетентність передбачає не лише навички проведення досліджень, але й здатність здобувачів до критичного мислення, аналізу інформації, творчого розв'язання проблем, а також постійного самовдосконалення й навчання впродовж усього життя [3, с. 174]. Отримання дослідницьких компетентностей, беззаперечно, допомагає майбутнім фахівцям адаптуватися до змін в сучасному світі, вдосконалювати свої професійні навички та сприяє їхньому успішному впровадженню в різноманітні сфери майбутньої професійної діяльності.

На сучасному етапі використання в освітньому процесі інноваційних технологій важливу роль у формуванні дослідницької компетентності здобувачів відіграють цифрові інструменти та ресурси, з-поміж яких дослідники виокремлюють:

- електронні бібліотеки та бази даних, користуючись якими здобувачі можуть отримувати доступ до величезної кількості наукової літератури, досліджень та інших ресурсів з будь-якого місця перебування;

- онлайн-курси та платформи для навчання, що можуть допомогти здобувачам оволодіти навичками дослідницької роботи, такими як пошук інформації, аналіз даних, написання наукових текстів, дослідження наукових процесів тощо;

- програмне забезпечення, яке може допомогти здобувачам у проведенні досліджень, наприклад, статистичні пакети, програми для візуалізації даних, текстові редактори, програми-симулятори тощо;

- соціальні мережі та онлайн-спільноти, спілкуючись у яких з іншими дослідниками, здобувачі можуть ділитися своїми ідеями

та отримувати зворотний зв'язок за допомогою Telegram каналів, груп у Facebook та ін. [3, с. 175].

До зазначеного переліку цифрових ресурсів, які активно використовуються під час дослідницької діяльності, можемо віднести також інструменти штучного інтелекту (ШІ), які на практиці рекомендують застосовувати кількома способами. Т. Жибер пропонує діалоги з ШІ нерідко використовувати для обробки та аналізу великих обсягів даних, виявлення закономірностей і тенденцій, а також розробки прогностичних моделей. А дослідницькі методи на основі ШІ – для отримання інформації з даних, виявлення аномалій та оптимізації прийняття рішень [2, с. 189]. Однак, напрямки наукових досліджень на основі ШІ також можуть стосуватися обробки природної мови, розпізнавання зображень і машинного передбачення, забезпечення сприятливого для суспільства майбутнього, пришвидшення підбору інформації, збільшення масштабності розрахунків тощо. Крім того, ШІ надає поштовх спільноті до курування великих наукових наборів даних, не лише цифрових, а й літературних нарисів чи оціночних спостережень, у будь-яких сферах життя, також спрощуючи та прискорюючи процес дослідження.

Спілкування з ШІ, безсумнівно, пришвидшує роботу з текстовими та цифровими даними. Хоча обсяг отриманих відповідей, звичайно, не дозволяє вважати таку роботу заміником продукту дослідника. Разом з тим, як зазначає Т. Жибер, окремим мистецтвом є передбачення відповідей ШІ та сенсів, які він вкладає у свої висновки. Машина створює нові смислові зв'язки та формулює висновки, спираючись не на логіку дослідження як таку, а на два основні аспекти: побажання до форми відповіді від автора запитання та загальний доступний попередній дискурс у літературі, що вже склався [2, с. 190]. Таким чином до дослідницьких питань, які не мають усталеної термінології у світовій (англомовній) літературі, будуть сформульовані висновки та визначення, які можуть не існувати насправді. Результати іншими мовами поки що можуть бути ще більш дивними та куцими. Користувач ШІ повинен дуже чітко розбиратися в предметі та полі базисних визначень у сфері дослідження, яке опрацьовує з допомогою цих інструментів.

Ще одним із напрямків використання інструментів ШІ в роботі філолога є застосування на практиці автоматизованого перекладу. Термін «автоматизований переклад» позначає такий тип перекладу, при якому комп'ютерна програма лише допомагає людині перекладати тексти, тоді як у випадку машинного перекладу весь процес здійснюється програмою майже без участі людини. А. Красуля та М. Турчина визначають такі форми взаємодії, що застосовують при

автоматизованому перекладі: частково автоматизований переклад: наприклад, використання перекладачем-людиною комп'ютерних словників; системи з поділом праці: комп'ютер навчений перекладати тільки фрази з жорстко заданою структурою (але такий переклад не потребує подальшого редагування людиною), тоді як весь інший текст, який не підпадає під задану схему, перекладає людина [4, с. 109]. Різні способи використання автоматизованого перекладу можуть стати в нагоді дослідникам-філологам під час опрацювання іншомовної наукової літератури, при здійсненні порівняльних, зіставних досліджень мовних одиниць та явищ в різних мовах.

На нашу думку, показником успішної самореалізації майбутнього вчителя-філолога є готовність здійснювати дослідницьку діяльність, що безпосередньо пов'язано з мотивованістю здобувача. Організація освітнього процесу закладу вищої освіти повинна бути призначена для створення сприятливих умов щодо розвитку дослідницької компетентності майбутніх вчителів-словесників. Ідеться про умови для інформального, неформального та формального навчання здобувачів з метою розвитку їх професіоналізму, що проявляється в здатності здійснювати власну дослідницьку діяльність, творчій активності тощо. Феномен професіоналізму вчителя української мови передбачає безперервність фахового вдосконалення, а призначення системи науково-методичної роботи закладу освіти в тому, щоб показати можливі вектори професійного розвитку. Використання інструментів ІІІ в дослідницькій діяльності майбутніх філологів може допомогти молодим науковцям опрацьовувати великі бази даних з метою створення нових, вирішувати заздалегідь сформульовані проблеми. Не варто забувати, що робота з ІІІ вимагає дуже глибокого розуміння поля інформації для дослідження, щоб виокремити помилки чи упередження ІІІ, які можуть перетворити аналіз дослідника на жарт. ІІІ не включає більш глибокі здібності людини та тварин, такі як створення сенсу, зв'язок з іншими та здатність відчувати та думати, за винятком випадків, коли аспекти сенсу, зв'язку, почуттів та мислення можуть бути закодовані як дані в у вихідних даних вирішення проблеми.

Література:

1. Гальченко М. С. Метод наукової освіти. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2021. № 1(47). С. 29–34.
2. Жибер Т. Особливості проведення досліджень з допомогою інструментів штучного інтелекту. *Методологія сучасних наукових досліджень* : збірник наукових праць за результатами ХІХ Міжнародної науково-практичної конференції. 23–24 лютого 2023 р., Харків. С. 189–191.

3. Житомирська Т. М., Смирнова І. М., Височан Л. М. Роль цифровізації у формуванні дослідницької компетентності здобувачів закладів вищої освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 70. Т. 2. С. 173–176.

4. Красуля А. В., Турчина М. В. Використання інструментів штучного інтелекту: порівняльний аналіз систем автоматизованого перекладу. *Львівський філологічний часопис*. № 8. 2020. С. 108–113.

5. Сердюк Г. А. Педагогічні умови розвитку дослідницької компетентності вчителя української мови і літератури ліцею. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2023. № 2(68). С. 253–259.

6. Сердюк Г. Професійний розвиток учителів-філологів у системі спеціалізованої освіти наукового спрямування. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/741151/1/Профес.%20розвиток%20філологів%20%28спеціалізована%20освіта%29.pdf> (дата звернення: 10.06.2024).

ПЕРСПЕКТИВИ І РИЗИКИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

Притика Ю. Д.

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного процесу
Навчально-науковий інститут права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Василина Н. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного процесу
Навчально-науковий інститут права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Стрімкий розвитком штучного інтелекту забезпечує можливість його максимального інтегрування у всі сфери сучасної життєдіяльності та існування суспільства зокрема, через вплив на формування суспільних відносин. Використання нейромереж і штучного інтелекту набуває все більшої популярності зокрема, в освітній діяльності.